

ŠPICAR JAKOB
LJUBLJANA - ČOPOVA 54/II

Časopis

60

Špicar Jaka.

Č A R P L A N I N .

Ljudska igra s petjem in plesom v petih dejanjih.

Osebe:

Bošte, premožen kmet,

Boštetka, njegova žena,

Jerica,

Minka,

Janez,

} njuni odrasli otroci,

Neža, Boštetkina sestra,

Cene, Boštetov pastir,

Tomaž, star, vaški pastir,

Polona, stara bajtarica,

Pepa, planšarica,

Matevž, lovski nadzornik

Lojz, divji lovec, potem poklicni lovec

Pavle, kmečki sin.

Tomažin, njegov stric., kmet.

France,

Joško, dijaki,

Wilko,

Evstahij Pečkà, c.kr. komisar v Ljubljani

Njegovi dve hčerkici.

Planšarji, planšarice, vaščani, svatje, otroci

Godi se začetkom tega stoletja nekje na Gorenjskem. In sicer:

Prvo in drugo dejanje v planini, tretje in zadnje na vasi pred Boštetovo hišo, četrto pri Boštetu.

ŠPICAR JAKOB
LJUBLJANA - ČOPOVA 54/II

V planinski koči. Vhod zadaj s pogledom na planino.

1.pr.

Neža, Jerica, Tomaž, France, Joško, Milko.

France, Joško in Milko (jedo iz glinaste sklede pri mizi.)

Neža (čez nekaj časa Tomaž^u, da fantje ne slišijo): To jim gre v slast kaša, kakor bi bila z rozinami posuta.

Tomaž (kadi čedro): Mladina! Takile bi še žaganje jedli, če bi jim ga tako zabelil.

Neža: Jerica jim je tako polila.

Tomaž: Sem videl. Čez in čez je stalo maslo.

Neža (glasno fantom): No, ali bo dovolj?

France: Mleka nič več ni.

Neža: Jerica!

Jerica (pri ognjišču): Kaj?

Neža: Latvico mleka jim še prinesi.

Jerica: Sladkega ali kislega?

Fantom: Kislega, kislega!

Jerica (postavi prednje latvico.)

France (med jedjo): To se prileže. Jaz sem že pas odpel.

Joško (ravnotako): Jaz tudi.

France: Jaz pa že drugič. (Jedo.)

Tomaž: To se srečni. Potem pa pojdejo v hrib, kakor gamsi. Planine imajo svojo moč

Jerica: Posebno tisto, ki dela zmiraj lakoto. Jaz od jutra do večera jem.

Tomaž: Ko si mlada in ves dan na nogah pri delu. Nama z Nežb pa že ne gre več tako.

Neža: Ne morem se pritožiti. Še kar precej počedim tudi.

Tomaž: Meni se pa le čederca prav prileže.

Neža: Da smradiš ž nji tu okoli.

Tomaž: Menša ne kvarim zraka tukaj pri ognjišču. Zunaj, v svežem zraku je pa nikoli najmanj pa tam, kjer se drži divjačina. - So pa še celo lovci, ki kače na štantih.

Neža (fantom): No, ste siti!

France: Smo.

Joško: Pa še kako.

Milko: Da me vse boli.

Neža: Kaj ne, kaj takega v mestu ni?

France: Ni, ne!

Joško: Zato pa tako radi gremo v planine.

Tomaž: Samo za to gotovo ne.

France: Seveda ne. Vse leto trgamo hlače na šolskih klopih. Počitnice je pa najlepše preživeti v planinah. (Vstajajo od mize.)

Tomaž: Poste že stari in se boste še zmiraj spominjali teh časov, ki ste jih prebili v gorah. Nikoli vam ne bo žal truda in poti. V planinah ste bliže soncu in nebu, bi rekel. Visoko v prosti višavi ste, v luči in odmaknjeni od nižin in človeškega zla. - Planine sončne, ve moj raj - poje pesem.

France: Pa zapojmo še eno, predno gremo.

Tercet: Mlada kri po žilah teče
 in veselje nam budi,
 k soncu nas, k svobodi vleče.
 V čisti zrak vsak hrepeni.
 Ej planine, žlahtne naše,
 biser naše ste zemljé,
 skalne stene, sočne paše!
 Kje so take še, oj kje?
 Samo naša domovina
 ima ta prelestni kras,
 samo ona je edina, (Se ponovi)
 samo ona je naš spas.

Tomaž: (si briše oči): Ste pa že tako zapeli, da se mi solze zaigrale v očeh. Tako je prav! Veselje je znak čiste duše.

France: Koliko pa smo dolžni?

Neža: Imate kaj preveč.

Joško: Tega ravno ne.

Milko: Še rajše nam kaj zmanjka.

Neža: Kaj pa potem sprašujete?

France: To pa moramo.

Joško: Že zaradi manire.

Milko: So nam že doli povedali, da radi daste. Prav lepa hvala!

France in Milko: Lepa hvala!

Jeriva: Če bo kaj planik, se priporočam, vam bom dala sira.

France: Veste da!

Joško: Mi se tudi priporočamo za nazajgrede.

Tomaž: Samo pazite v skalsh. Rože so zapeljive in marsikdo je že življenje dal zanje.

Fantje: Bomo, bomo! Zdaj pa pozdravljeni. - Z bogom, pozdravljeni!

France: Jutri osorej pa na svidenje.

Tomaž: Srečno hodite! Z Bogom, fantje!

Neže: Srečno! Pazite, vam pravim!

Jerica: Rajše pustite rože in skale, kakor da bi bila nesreča. Srečno! (Odidejo.)

2 pri.

Prejšnji brez očišlih.

Neža: Ali si jim dala vso kašo?

Jerica: K sreči ne. Če bi jo ~~bila~~, bi bilo po njej. Ona bo za večerjo, da ne bom še enkrat kuhala.

Neža: Zdaj sem se spomnila: ^{pa} ~~Z~~ ~~da~~ ~~ce~~ moramo danes kam spraviti.

Tomaž: Misliš?

Neža: Z enim je že šla lisica sinoči. Zdaj bo hodila še druge iskat, ko ve za nje.

Tomaž: Seveda bo.

Jerica: Kam pa naj jih denemo?

Neža: V skrinjo pri jarcih. (Vrisk od daleč.) Kdo pa je zdaj?

Jerica (gleda pri vratih): Cene jo pripiba.

Neža: Kaj pa tega prineseš?

Jerica: Od doma ga gotovo pošiljajo.

Tomaž: Bo že kaj. V dolini je zmiraj kaj.

Neža: Malokdaj kaj prida.

3. pr.

Prejšnji, Cene.

Cene (pri vratih): Bog daj vsem skupaj.

Neža: Bog daj! Kaj pa je tebe prineslo?

Cene: Oče me pošiljajo.

Jerica: Kaj pa je?

Cene: Domu moraš.

Jerica: Jaz?

Cene: Ja.

Jerica: Zakaj pa?

Cene: Ne vem.

Jerica: Pa že ne grem.

Neža: Čemu pa zdaj? V enem tednu bo sveti Mišov, potem gremo pa itak doli.

Cene: Jaz ne vem.

Jerica: Oče, da so rekli?

Cene: Ja.

Jerica: Pa mama?

Cene: Tudi.

Jerica: Pa zakaj?

Cene: Ne vem.

Jerica (odločno): Ne grem. Skupaj pojdemo, teta. Kaj ne?

Cene: Pa so rekli, da moraš.

Jerica: Pa ne bom! (Gre ven.)

Tomaž: Grem, da bova spravila z Jerico zajce. (Očide za Jerico.)

4. pr.

Prejšnji brez Jerice in Tomaža.

Neža: Si kaj lačen?

Cene: Veste, da!

Neža: Tu imaš masla pa kruha, pa si namaži, da boš lažje počakal večerje. Saj domov
ne pojdeš nocoj?

Cene: (Ob enem, ko je) Nak! Je že prepozno. So rekli, naj kaj nesem doli, če treba.

Neža: Sira poneseš. - Zakaj pa hočejo imeti Jerico zdaj na enkrat doma?

Cene: Saj so mi mama povedali, zakaj in naročili, naj vam povem, pa nisem mogel v
pričajo nje in Tomaža.

Neža: No?

Cene: Doje se, da je ne bi kdo zbegal.

Neža: Tukaj, pri meni?

Cene: Gotovo.

Neža: Potem pa naj koj gre. Doma naj jo pa pod mernik denejo, da bo dovolj na vernem

Cene: Mama so take rekli.

Neža: Tudi prav! Če je teti ne zaupa, naj jo ima pa doma.

Cene (skomizne z rameni): Ja, no! - Kaj sem hotel reči. Oba lovca gresta gor ven in enega gospoda imata s sabo. Naročili so mi, naj vam povem, da bodo tle, na planini prenočili.

Neža: Lovca? Katera pa?

Cene: Matevž pa Pavle.

Neža: A, tako! (Vase) Zdaj pa že razumem, zakaj kličejo Jerico domov. (Glasno) Kakšnega gospoda pa imata?

Cene: Gospoda pač. Gosposkega gospoda.

Neža: Tri naši bajti ni špampetov za gospode. Je samo pograd pa mrva.

5. pr.

Prejšanja, Polona, Tomaž.

Polona: Je kaj prostora za čez noč pri tebi, Neža?

Neža: Kakor po navadi: Pograd pa mrva.

Tomaž (priđe za njo): Viš jo, Polone! Kaj pa je tebe prignalo?

Polona: Kakor zmiraj.

Tomaž: Sem le mislil: Zdaj na jesen?

Polona: Prav zato! Zadnji čas je, da pohitim, potem bo ven. Planinski mah za apotekarja, cijanove korenine, špih za kačilo. V štirih tednih bo nemara v hribovih sneg, zdaj pa taka lepa jesen. Je treba izrabiti čas.

Neža: Ti kaj dobro plača apotekar?

Polona: Dobro in že v naprej da, kadar mi zmanjka. Saj tudi on dobro zasluži pri tistem čaju, ki ga dela za gospode, da shujšajo po njem.

Neža: Delali bi, kakor moramo mi, pa nič ne bi bilo treba čaja za shujšanje.

Polona: Samo zaradi tega pičlega zaslužka tudi ne bi hodila po gorah. Več lahko zaslužim z žetvi in drugim pri kmetih. - Mene pač vleče v hribe, ne morem pomagati. da pa ne zapravljam časa, nabiram rože in korenine. Tako sem zadovoljna jaz in apotekar.

Neža: Da te le nikoli ne zapro!

Polona: Zakaj pa?

Neža: Ker je prepovedano, trgati gorske rože.

Polona: Trgam samo zdravilne, druge komaj poduham. Bi se mi jih tudi šavnaj škoda zdelo. nekateri bi pa ~~le~~ najraje kar celo planino nesli s saboj v mesto. Take le naj kaznujejo, ki so tako požrešni. Neka ženska, menda je profesorica pa ne nabira samo posameznih rož, tudi kebre in kamenje in pravi, da bo nekaj napisala o njih.

Neža: Od kamnov in kebrov!? No to bo povest!

Tomaž: Ljudje, ki knjige pišejo, so kakor čebele, ki oblete polno rož in se nasrkajo slačkih in grenkih sokov, da jih potem spet oddajajo naprej v svet

Polona: Tako vsak po svoje nabiramo.

Neža: Vsak po svoje! Jaz pa mleko za sir in smetano za maslo.- Cene, pojdi pomagat Jerici, spraviti jarce v stajo. (Cene gre.)

6. pri.

Prejšanji brez Ceneta, Matevž, *Pička*

Matevž: Dober večer.

Pečka: Dober večer.

Vsi: Bog daj.

Neža: Ali niste trije?

Matevž: Pavle se je malo zunaj zadržal pri Jerici.

Neža (Cenetu, ki je še oprezoval zunaj pri vratih): Tek, pojdi brž! Nisi slišal, kaj sem rekla?

Matevž (Pečki): No, vidite, gospod, zdaj smo pa tukaj.

Neža: Koliko časa pa mislite ostati, da imata nahrbtnik, kakor Šmarno goro.

Matevž: Kakor bo kazalo. Ali ne, gospod?

Pečka: Izrabil bi svoj dopust čim plodonosneje.

Neža: Kako pa bo z večerjo?

Matevž: Imaš kaj ciganovega najprej?

Neža: Laj ga no! Kje pa ga bom. Po navadi prineso gospodje kaj s sabo.

Pečka: Kaj pa?

Neža: Žganja! Saj slišite, kaj pravi.

Pečka: Ga imamo, seveda ga imamo. Tu v nahrbtniku je. Lovec Matevž, dajte ga ven. Rekli ste, kadar je človek izhojen, takrat ga mora.

Matevž (privleče slatenšakovko iz nahrbtnika, ki ga je prej nosil, Neža je postavila na mizo kozarček. Matevž je natočil in dal Pečki): Kakopak! Le dajte ga potem ga bom še jaz. (Tuši pije, potem) Ga boš ti tudi, Polona?

Polona: Nič se ga ne branim. (Pije) Asaa! Prav prileže se!

Neža: Iz mene bi ga bil rad izpulil, mršnek, ga imata pa sama celo zelenko. No, daj ga en fingrat. (Matevž ji natoči, ona je špila.) - Zahvalim.

Matevž (natoči in ponudi Tomažu): Še ti, Tomaž! Vidite, gospod, ta je pastik in veliko ve o planinah.

Polona: Če boste pisali doživljaje, kar njega vprašajte.

Neža: No kaj bo z večerjo? Pri nas bo kaša. Če imata sama kaj boljšega, kar dajta!

Pečka: Kaša, kaša, zanimovo! Veste v kratkem pridem k deželni vladi kot kmetijski referent in me prav zanimajo take reči. Kje pa raste pri vas kaša?

Matevž: Na polju.

Pečka: Sem hotel reči, na kateri rastlini?

Matevž: Vam bom pa domov grede pokazal.

Tomaž: Kam pa pojedete na lov.

Matevž: Kar tukaj doli v grabnu imamo hmu brakačo. Drugi pridejo od one strani.

Neža: Zlomkovi dedci! Ali hočete kašo, ali ne?

Pečka: Seveda, seveda!

Matevž: Samo pošteno jo zabeli!

Neža: Drugače ne pojde skozi tvoj gosposki krof.

7. pr.

Prejmanji, Pavle, Jerica, *lene*

Pavle: Dober večer, Neža!

Neža: Bog daj, Pavle! Nekam uporni so morali biti jarci nocoj.

Jerica (smeje) Malo bolj so bili, kakor po navadi.

Neža: Ko sta jih toliko časa spravljal v stajo s Pavletom.

Matevž (je natečil in ponudi Pavletu): Boš enega?

Pavle: Pa ga. (Popije in postavi kozarček na mizi) Zahvalim, gospod.

Matevž: Ste že drugje tudi hodili na lov, gospod?

Pečka: Danes grem prvič. Sem popolni novinec v tem viteškem športu.

Matevž: Potem bo pa slavnost, če kaj ustrelite.

Pavle: Pa krst.

Pečka: Kako?

Pavle: Lovski krst.

Pečka: Kako pa je to?

Matevž: Boste že videli.

Neža (polglasno): Bo že videl, škric, kakšnim gadom je padel v roke.

Pavle: Potem vas mora pa Matevž še v marsičem poučiti.

Pečka: Bom prosil, če ste tako prijazni.

Matevž: Kadar greste prvič na lov, morate imeti nov klobuk.

Pečka: To so mi že moji prijatelji v mestu - stari lovci - povedali. Vidite, kupil sem ga včeraj. Zelen je. Saj je prav, ne?

Pavle: To je že prav.

Pečka: Zakaj pa mora biti nov klobuk?

Matevž: Boste že videli. - S cilindrom vendar ne morete priti na lov, saj bi se vas vse živali bale. Kvečjemu na jazbeca! (Smeh)

Pečka: Ali lovite tudi jazbeca?

Pavle: Seveda.

Matevž: Pa ne na trnek. (Smeh)

Cene (se tolče po kolenik in se smeje): Na trnek!

Pečka (Matevžu): Vi ste šaljivec! Hihih! Na trnek! Jaz lovim rabe in že vem, kaj je trnek.

Matevž: Pa kaj ujamete?

Pečka: Sem in tja že. Ali ene prijemljejo samo na žvižg.

Pavle: Na žvižg?

Matevž (od enem): Ribe?

Polona: Te morajo pa biti posebne pasme! (Smeh)

Pečka: Moji prijatelji, ribolovci, so me naučili.

Neža: Lepe prijatelje mora imeti.

Polona: Da so ga naučili, ribam žvižgati.

Pavle: Jazbecu se pa ne sme žvižgati.

Matevž: Harmoniko pa rad posluša. Kar obstoji, ko jo zasliši. (Smeh)

Pečka: Kdaj pa se lovi ta zverina?

Matevž: Kadar je koruza zrela, hoči po njivah in trga čerhe, da jih spravi za zimo. Kar po pet ali po šest jih nese v gobcu. Saj pa tudi ima gobec, da bi se lahko meril z vsako opravljivko

Neža: Z opravljivci pa nič.

Polona: S tabo ne vem, če bi se upal, Matevž.

Matevž: Pa tudi vozi jih domov.

Pečka: Vozi? Kako?

Matevž: Samica leže na hrbeč, on pa ji naloži med vse štiri noge čerhov, kolikor jih more držati. Potem prime z zobmi samico za rep in pelje, kakor voz v luknjo.
(Smeh.)

Pečka: Zenimivo! To pride v prvi zvezeč mojih lovskih spominov.

Matevž: Če boste pisali pa ni treba omeniti, da sem vam jaz to povedal.

Pečka: Ne?

Matevž: Kar napišite, da ste sami videli, kako je jazbec spravljal koruzo.

Neža (je zabelila kašo, da je zašumelo): Tako, zdaj pa jest, kdor hoče. (Postavi glinasto skledo na mizo. Jerica položi na njo žlice). Pri nas ni nič krožnikov, gospod. Kar vsi z ene sklede. (Prično jesti) Molili pa ne boste nič. Preišči tudi tako padejo v korito.

Matevž: Boš pa ti za vse. (Med jedjo) Vi bi morali priti enkrat na ruševca pomladi.

Pečka: Tako? To je petelin, ne?

Pavle: Kajpada!

Pečka: Ta, ki ima perje, ne?

Matevž: Perje ima vsak, tudi domači.

Pečka: Tiste poznam, To so ona veteranska.

Pavle: Rušovec ima takele (pokaže) krive, takele, vidite.

Pečka: Aha, aha. V Ljubljani sem jih videl v izložbi.

Matevž: Pa ga ni tako lahko zadeti. Vam povem, kaj sem doživel enkrat. - Takole koncem majnika je bilo, da je po vrhek v nekaterih krajih v kotanjah še ležal sneg. Šel sem še pri temi in čakal. Okrog in krog vse jasno, samo na vrhu se je vlekla, kakor pajčolan, tenka meglica. Komaj se je začele daniti, pa ga zaslišim in se previdno in tiho približujem in zalezujem. Pripravim se in gledam, kako poje in skače po snegu. Pomerim, pritiskem, v tem se pa privleče gosta megla. Pumf! Zdaj sem ga pa, si mislim. Grem gledat. Nič! Petelina nikjer, ne perja, ne krvi. Ni mogoče, da bi bil zgrešil iz take bližine. Gledam, gledam in kaj mislite, kaj je bilo, - Vse šibre so tičale v megli, petelin pa je šel. (Smeh)

Pečka: Pa je to res?

Matevž: Kakor imam kašo na žlici. Saj sem še tudi jaz začudil. Kaj takega pa še ne! - Grem nazaj, pa vidim zajca tik smreke. Če ni bil petelin, naj bo pa zajec, sem si mislil. Iščem naboje s šibrami. Nič! Nekje sem jih stresel, ko sem zalezoval petelina. Tipam po šepih in najdem žebelj, ker sem prejšanji dan popravljajal svinjak. Kar v cev s njim! Pumf! - Grem gledat in najdem zajca prav za rep pribitega k smreki. (Smeh)

Pečka: Tega vam pa ne verjamem. (Med nadaljnim se razvije nevihta)

Mat. Ne morem pomagati, tako je bilo.

Polona: Nevihta bo.

Tomaž: Soparno je bilo danes

Cene (drgne po skledi): To je bila jed, teta!

Neža: Jerici se zahvali, ki je tako polila.

Matevž: Zdaj pa še en šilec na vrh. (Seže po steklenici:7.

Neža: Nič več ne boš pil. Kako češ hodi jutri z gospodom po hosti, če boš pijan no-

8
coj. - Spravila bom steklenico. Povečerjali smo, zdaj pojdite v kraj pa spat.
Matevž: Taka si, kakor feldevel! Ena, dve, tri, spat!
Neža: Drugače pa nikjer nič ne opraviš. Gospoda pelji v Cibrovo bajto, Matevž. Tam je
špampet, tle je ključ. Cene, ti se pa kar tamle^{ga} na pograd spravi.
Cene: Sem mislil na mrvo.

Nj Barba: Tle boš!

Cene: Pa tle! Trdo je!

Nj Barba: Če boš kaj dolgo na svtu, bo še marsikje trši.

Polona: Trav imaš, Neža! Trše, trše!

Matevž: Pojdite, gospod! Jutri bo res treba zgodaj na noge. - Ob štirih vas bom po-
klical.

Pečka: Kje bom spal?

Matevž: Kar tu nasproti bova oba. Vi v sobi, jaz pa na mrvi. Lahko noč!

Pečka: Lahko noč! Dobro spite. (Odišeta.)

Vsi drugi: Lahko noč!

8. pr.

Prejšnji brez Matevža ni Pečke.

Cene (je zlezal na pograd.) Močan grom in blisk)

Polona: Elija, kar but! Nevihta, to je nekaj za me!

9. prizor.

Prejšnji - Pepa.

Pepa: Dober večer! Za pomoč sem prišla prosit.

Neža: Kaj pa?

Pepa: Cibrova krava je zbolela, pa ne vem, kaj bi ž njo. Prosim vas Neža pa Tomaž,
pojdita pogledat, kaj bi bilo treba.

Tomaž: Pa pojdimo. V sili je treba pomagati. (Vstane) Nekam čudno podelan sem danes.
Ves dan sem čutil, da bo nekaj prišlo. (Kaže na nevihto)

Polona: Kakor kure, ki so klaverne pred nevihto. Grem še jaz pogledat z vama. Kar
hitro stopimo!

Neža: No, le! (Odišejo s Pepo.)

10. pr.

Prejšnji brez odišlih.

Pavle: Jerica, imaš citre tu?

Jerica: Imam.

Pavle: Daj jih.

Jerica: Oh, Pavle, kaj bo z nama?

Pavle: Kaj če biti?

Jerica: Jaz te imam tako rada.

Pavle: Misliš, da jaz tebe ne. (Jo objame)

Jerica: Kaj bo iz tega?

Pavle: To, da boš moja, pa nič drugače

Jerica: Ko se pa naši tako proti.

Pavle: Jaz bi le rad vedel, zakaj.

Jerica: Samo za to, ker si jager. Pravijo, da tak ki jaga, ni za kmetijo.

Pavle: Če ni drugega, temu se pa lahko opomere. Daj citre in vesela bodi.

Jerica (prinese citre in jih da na mizo.)

Pavle (zsihra par taktov in zapoje): Če se dva imata rada,
ju nihče ne razdvoji.
Ni je sile, ki bi mogla,
da ljubezen jim skazi.

Jerca (poje): In ljubezen, to je tišto,
kar ves svet pokonc drži
in srcé na sŕce veže
pa življenje nam slaši.

Pavle: Pride naj karkoli hoče,
sladka moja je zavest,
da sem svoji dragi Jerci
tja do zadnje ure zvest.

Jerica: Tudi jaz ti to obljubim,
Pavle, dragi, mili moj,
da bo vedno in do smrti
Jerčin srček samo tvoj. (Še citre.)

11. pr.

Prejšnja, Polona, Tomaž, Neža.

Tomaž: To je še dobro, da je imela Pepa zslitek s seboj.

Polona; Da bo kravo izčistilo.

Neža: Če ni požrla pajka.

Tomaž: Jaz na to nič ne dam.

Polona: Tudi jaz mislim, da je to le vraža.

Tomaž: Pojdem čez nekaj časa pogledat, če bo začela prežvekovati. (Močan grom)

Polona: Le butni, Elija! Nevihta to je za me! Kar kri zaigra v meni, kadar treska,
kakor, da sem spet mlada. Pavle, daj, nevihti nakljub, naredi eno!

12.pr.

Prejšnji, Lojz

Lojz (ves premočen, skezi vrata).

Neža: No, kaj pa ti?

Lojz: V streho sem stopil.

Neža: Pa ravno pod našo?

Pavle: Je res malo čudno ob tej uri.

Lojz: Kaj tebi mar!

Pavle: Mislim, da je ravno meni nekoliko mar, kdo hoši po borštih in zakaj. Kje
imaš puško?

Lojz: Kje? Nikjer. Ti me ne boš....

Pavle: Mene se ni treba bati, drugih pa. Zgini, dokler veš, da sva midva z Matev-
žem tu gori.

Lojz: Še grem. Pojdem pa k Pepi. Ta me bo pa rada prenočila na senu. (Gre)

13. pr.

Prejšnji brez Lojza.

Tomaž: Lepo si naredil, Pavle. Posvaril si ga, divjega lovca. Drugo pa naj drugi
store, Če hočejo.

Jerica: Je kaj padlo?

Pavle: Lisica.

Jerica: Kdo pa jo je?

Pavle: Gospod.

Neža: Tak ima srečo.

Pavle.: Prav za prav: On je zgrešil; potem sem jo pa jaz in sva se tako domenila, da jo je on. To samo vama povem, pa nič ne zinita! Saj nobeden drugi ne ve.

Neža: Drugega nič?

Jerica: Nobenega zajca?

Pavle: Tudi.

Neža: Bog ve, kje je naš?

Pavle: Vaš?

Neža: Naš, ja! Črnega je prejšnjo noč odnesla lisica, to noč je pa zginil oni veliki, beli. Nekdo ga je sunil ponoči. Tak velik je bil, da ga za dve kroni ne bila dala.

Pavle: Jaz jih vam dam pet, ampak samo pod pogojem, da ga ne boste spoznali, kadar ga boste zagledali.

Neža: Kako?

Pavle (položi tolar na mizo): Tukaj je pet kron, zajec pa naj bo, kjer hoče. Samo obljubite mi, da ne boste rekli, da je vaš.

Jerica: Da boste molčali, če ga zagledate.

Pavle: Tako, kakor da ga nikoli prej niste videli.

Neža: Kaj pa ga stressaš z mano! Ali si ga par ti ukradel?

Pavle: Tukaj je denar! Ali je dosti?

Neža: Saj nisem verižnik. Seveda je dosti.

Pavle (odveže nahrbtnik in ga razpne, da more Neža pogledati vanj): Vidite ga. To je beli planinski zajec, ki ga je ustrelil gospod komisar Pečka. (Smeh)

Neža: Zlomkove barabe! Zdaj pa že razumem.

Pavle: Jaz ga bom dal iz kože, vidve pa v kozo za večerjo. (Gre ven.)

Neža: Dobro ga vlečejo, škrica.

3. pri.

Neža, Jerica brez Pavleta, Matevž, Pečka.

Matevž (še zunaj, neviden): Lisico kar tukaj obesiva v senco, da bo na hladnem. (Pride v kočo, za njim Pečka.) Hvala bogu! - Zdaj pa kar tamle sediva, gospod. (Sedeta) Neža, kje pa je šganje?

Neža: Si ga pozabil, k sreči vzeti davi s sabo, kaj ne? Če ne, bi ga nemara zdaj nič več ne bilo - Viš, kako bo prišlo zdaj prav.

Jerica (vzame škaf in gre ven.)

4. pr.

Prejšnji brez Jerice.

Pečka: Sedaj pa res. (Pijeta.)

Neža: Ali vsega pa tudi ni treba potrebiti. Jutri je še en dan. (Stopi ven, a ostane pred vrati.) Uh, pa tako lepo lisico!

Matevž: Gospod so jo! Pa kaj še!

Neža: Že vem. Ga že Pavle devlje iz kože.

Pečka: Samo - nič praviti. - (Si da denar) Tu za vaš trud!

Neža: Saj ne bi bilo treba. Jaz že tako tudi molčim.

Matevž: Saj veš, beli planinski zajec je zaščiten in bi bila kazen. Saj veva za to samo Pavle in jaz.

Neža: Veš, da bova tudi midve z Jerico molčale, kakor grob.

Matevž: Prvič na lovu, pa ustreliti lisico, to ni kar tako. Le malokdo ima to srečo. Pa brez psa! (Pije)

Pečka: Ali je brez psa teži? (Med Matevževim pripovedovanjem prinese Jerica na glavi škaf in ga postavi k ognjišču potem prinese s kamre veliko sklado in odide ž njo ven, prav zaprav mora biti to koza, v kateri se bo pekel zajec.)

Matevž: Neki moj dober prijatelj je imel posebnega psa, lisičarja, ki je ovohal lisico na več, kakor sto metrov pa ni zelajal. Samo dlaka se mu je naježila in po tem si spoznal, da ž je lisica v bližini. Jaz sem večkrat lovil ž njim in sem ga imel kaj rad, on pa mene. Tega ubovega psa je povozil avto, jaz sem pa prosil prijatelja, naj kožo za spomin podari meni, ker sva bila tokokrat na lovu skupaj. Pa mi jo je res dal. Nesel sem jo h krznarju, dal ustrojiti in napraviti iz nje kožuh. Imeniten kožuh je iz pasje kože. Enkrat - okrog Treh kraljev je bilo, pa grem čakat zvečer lisico. Mraz, da je kar škripalo, jaz pa v kožuhu. Luna, kakor dan! Lisice nič. Je ura deset, ednajst, dvanajst. Takole ob tričetrt na eno pa čutim, kako mi kožuh postaja zmiraj tesnejši. Kaj pa to, si mislim? Potipljem: O hudirja! Dlaka je vsa naježena. Lisica mora biti v bližini, sem dejal. In res, ni bilo tri minute: Puff! Pa je ležala. (Pije.) Ta je pa dober, ta vaš slivovec (Neža se smeje.)

Pečka: Kajne, to od psa si moram zapisati.

Matevž: To še ni nič! Veste, kaj mi je enkrat naredil ta pes?

Pečka: Kaj?

Matevž: Grem na lisico in ga vzanem s sabo. Komaj prideva v gozd, se mu naježi dlaka. Kaj pa je to, sem si mislil, že kar tukaj? Pes voha, voha, prestopi par korakov in začne kopati. Pa zmiraj bolj. Lisičje luknje tukaj ne more biti. Pes pa le koplje in zmiraj bolj se mu ježi dlaka. Prav blizu nisem hotel, da ga ne bil zbegal. Pes pa le koplje. In vesta, kaj je izkopal? - Staro fajfo, ki je bila lisica naslikana na njej. (Neža se smeje.)

Pečka: Imenitno, imenitno! To boče spomini! - Pa je to res?

Matevž: Lahko zapišete, da sem vam jaz povedal.

Pečka: Dajte, dajte, pijte, Matevž.

Neža: Dovolj ga imaš, Matevž, pred večerjo.

5.pr.

Prejšnji, Pavle, Jerica.

Pavle: Je že iz kože.

Jerica (prinese posodo, v kateri naj bi bil zajec.): In v kozi tudi. Samo masti in soli še denem. (Si da opraviti z zajcem.)

Matevž: Pojdi sem, Pavle pa ga daj malo na zob.

Pavle (si je umil roke, potem): Koj! (Pije) Prav dobro smo opravili.

Matevž: Na to bi moral slediti lovski krst.

Pavle: To bo pa doli, predno se gospod odpeljejo nazaj in ko nas bo več skupaj za to mora biti vino. Mogoče pa jutri paše še kak srnjak na oni strani.

Matevž: Če bo pa srnjak, potem pa mora biti krst takoj po lovu. Saj bodo drugi gotovo prinesli kaj vina s seboj.

Pavle: Saj tudi bo. (Zunaj se bliža zvonkljanje živine.)

Matevž: Tomaž prizvonklja s tropom.

Pavle: Najin je pa kar brez, a ne, Matevž.

6. pr.

Prejšnji, Tomaž.

Matevž: Pavle pravi, da ima tvoj ^{troj} zvončke in kraguljčke, najin pa nič.

Tomaž: Da, da, taka je planina. Narava pase svoj trop sama pa se nobena žival ne zgubi in tudi ne pade raz skalo, če je ne potihne plaz. Na to, kar ima pa človek v oskrbi, pa pazi noč in dan in še ni brez nesreč. - Čudovito je urejen ta svet!

7. pr.

Prejšnji, Polona.

Polona (Apunkljem nabranih rož): Lej jih! Pastirji in lovci so prej, kakor jaz. Kar ne morem od rož. Zdaj imam že tri butare pod streho. Prosila jih bom, ko bodo selili planino, da jih bom smela dati na voz.

Jerica: Se že peče. Tāčas pa bomo eno zapeli. Vam na čast, Matevž, ker je jutri vaš god. (Prinese citre) Tle so citre!

Vsevprek: Saj res! Matevž. Matevž je jutri.

Pečka: Moj stalni brivec v Ljubljani je tudi Matevž.

Pavle: Bomo pa še temu na čast zapeli. Živio, Matevž!

Vsi: Živio!

Pečka: Danes je pa moj god.

Vsi: Čestitamo!

Pečka: Evstahij.

Matevž: Saj res, lovski patron.

Tomaž: Evstahij! Špada med štirideset pomočnikov v sili. Bil je v mladih letih velik grešnik, ki je samo za živaljo hodil in lovil vse od kraja.

Matevž: Tudi take lisice na dveh nogah.

Tomaž: Saj se je potem poboljšal in spokeril, da je na zadnje še svetnik postal.

Neža (potrka Matevžu na ramo): Viš, kaj te še čaka, Matevž!

Matevž: Če boš ti zraven mene sedela tam gori.

Polona: Ali ni le Hubert lovski patron?

Tomaž: Tudi ta je.

Polona: Seveda! En sam ne more pasti vse divjačine na svetu.

Matevž: Tako, da imamo lovci kar dva patrona.

Neža (odnese steklenico): Ti boš pa kmalu štiri videl, če ne spravim steklenice.

Jerica: Dvema patronoma in dvema godovnikoma na čast pa le vrežimo eno. Večerja še ne bo kej.

Zbor: Matevž in Evstahij sta lovska patrona,

Fi čuvata gamse, srnjake in drugo divjad.

Še zajci po hlevih so v njihovem varstvu. (Neža kima in se smeje)
in divje pa tudi domača perjad.

Če čuvata tudi nedolžne device,
to ni prav gotovo in tudi se ne ve,
če dasta kaj žavbe na rane skeleče,
če imata zdravila za bolno srce.

Zato pa, Evstahij in ljubi Matevž,
ostanita nam še ob strani.

Planina in vsak, ki je ž njo,
naj vama ljubezen ohrani.

Pavle: Ker sta pa danes kar dva lovska patrona, gospod komisar Pečka pa s tako
srečo prvič na lovu, moramo vendarle napraviti malo proslavo. Krat mora biti.

Pečka: Kako?

Matevž: Po predpisih. (Vstane, porine štirinogati stol sredi sobe.) Tu gor se vle-
zite, gospod.

Pečka (vstane): Tu gor. (Matevž prikima.) Pečka leže na stol na hrbet.)

Matevž: Ne, ne tako! Na trebuh se vlezite.

Pečka (se obrne): Tako?

Matevž: Tako, ja!

Pavle (prinese dve puški, ki sta jih prej imela z Matevžem in eno da Matevžu.)

Matevž: V imenu jelena, srnjaka, lisjaka krstimo novega člana zelene bratovščine.
Enkrat! (vdari na rahlo Pečko po zadnji plati) Dvakrat (spet vdari) Tri-
krat! (Spet vdari)

Pavle (ravno tako). V imenu medveda, jazbeca, zajca kmalu potrdimo pričujoči
krst z ukazom, da krščenj ne sme biti mrhar, ampak pravi viteški lovec.

Matevž: Vidite, zdaj šele ste pravi po naših nezapisanih postavah potrjeni lovec.
Vstanite! (Pečka vstane in se tipa zadaj.) Nič ne pomaga, to mora biti.

Zdaj pa pojdite ven pred vrata. (gre ven, sledita mu Pečka in Pavle.)

Poslušajte! Štel bom do tri, na to vrzite klobuk v zrak. (Dvigne puško,
Pavle tudi.) Ena, dve, tri!

Pečka (vrže klobuk visoko v zrak, Matevž in Pavle vstrelita vanj, Pečka ga
pobere, presenečen): O, ves je presreljen - nov klobuk!

Matevž: Taka je stara lovska navada. Nič ne pomaga!

Pečka (gleda klobuk): Ves preluknjen!

Pavle: Več šiber je šlo skozenj, bolj je imeniten.

Matevž: Zato so vam vaši prijatelji rekli, da kupite nov klobuk.

Pavle: Imenitno! To bodo sedaj gledali, ko pridete domov!

Pečka: Samo moja gospa soproga ne bo posebno vesela.

Pavle: Nič ne pomaga! To zahteva lovska čast!

8. pr.

Prejšnji, France.

France (plane v koč): Erosim, pojdite pomagat!

Vsi vprek: Kaj pa je?

France: Milko je padel.

Pavle: Kje?

France: Na Rjavi peči.

Tomaž: Kako pa je bilo? Ali je lezel za rožami?

Jerica: Pa ja ne!

France: Gotovo je hotel vzeti bližnico, pa se je skala odkrhnila.

Polona: Po sinočnem nalivu. Kje ste prenočili?

France: V seniku. Tiš pred nevihto smo prišli tje.

Tomaž: Mladina! Na poti bi bil ostal, tam se še nobeden ni ponesrečil.

Pavle: Ali je hudo potolčen?

France: Ne vemo, ko ne moremo sami do njega.

Tomaž: Pa kliče?

France: Nič.

Tomaž: Potem je v nezavesti ali pa celo mrtev. - Takoj pojdemo, če se da kaj pomagati. Drog, vrvi pa svetilke. Ne vemo, kdaj bomo prišli nazaj.

Jerica: Ti ubogi fant!

Polona: Kakor v starih časih zlatim malikom, tako padajo žrtve tudi goram.

(Med mrzličnimi pripravami za odhod):

Zastor.

III.

Pred Boštetovo hišo. Pod okni miza s klopmi. Do hišnih vrat stopnice.

1. pr

Bšte, Boštetka.

Boštetka: Jih še ni. Naj se le pripravi, punca!

Boštetka: Saj prav za prav nič hudega ni...

Bošte: Ubogati mora, če se kaj ukaže.

Boštetka: Malo je že treba, da se ji pokaže, kdo ima besedo pri hiši.

Bošte: Jaz ne maram, da gleda za Pavletom.

Boštetka: Saj prav za prav ni napačen fant...

Bošte: Jaga!

Boštetka: No, ja, to še ni tako hudo!

Bošte: To ni za kmeta. Za kmeta je kosa pa motika, puška pa za gospode.

Boštetka: Tudi meni ni všeč! Mladina, kaj češ! - ji bom že tudi jaz dala razumeti, da je starše treba ubogati in spoštovati!

2. prizor

Prejšnja, Cene.

Cene (nosi sir, kakor v II. dej): Dober dan

Boštetka: Bog ga daj! Kje pa ^{si} drugi?

Cene: Še zadaj.

Boštetka: Je Pavle tudi?

Cene: Saj ga ni bilo več gori. Rekli so, da so jagri že predvčerajšnjem šli doli.

Boštetka: Kar not nesi. (Cene v hišo.)

Bošte in Boštetka (za njim).

3. pr.

Matevž, Pavle.

Matevž: Kako, da si se kar na enkrat odločil, da pustiš službo?

Pavle: Tako je prišlo.

Matevž: Kje pa naj zdaj dobim drugega. S kluke sneti ga ne morem.

Pavle: Znaj bo itak z jagami konec. Ko zapade sneg, bo pred krajo tudi bolj varno.

Matevž: Ti si še mlad. Ne veš, da so lovski tatovi ravno po zimi najbolj nevarni, ker se jim žival ne more tako umikati, kakor ob kopnem. Pa sledijo jo lahko v snegu. Jaz potrebujem človeka, kakor si ti, mladega in močnega. Saj vidiš, da me že leta tepó. Hak! To ni prav, da me na vsem lepem pustiš na cedilu.

Pavle: Mi je prav žal, pa ne morem drugače. Bom že povedal, zakaj, ko bo čas za to.

4. pr.

Frejšnja, Lojz

Lojz (z harmoniko): Bog ga daj! Kaj pa vidva?

Matevž: Gledat sva prišla, če so že prišli s planine.

Lojz: Jaz jim grem ravno naproti, da jih sprejemem ob koncvasi.

Pavle: Saj bodo tukaj zaplesali, ne, kakor po navadi.

Lojz: Tukaj, tukaj, kakor zmiraj. Kar grem, da me ne bodo prehiteli. (Gre.)

5. pr.

Frejšnja brez Lojza.

Pavle: Ali se ti ne zdi, da bi bil ravno tale pripraven.

Matevž: Kako?

Pavle: Na moje mesto.

Matevž: Lojz?

Pavle: Seveda.

Matevž: Ta je dosti divjačine odnesel iz lovišča in kako prifrigano. Nikoli ga nismo mogli prijeti.

Pavle: Prav za to!

Matevž: Za en del imaš prav. Tak najprej zna poiskati tatu in zavarovati lov pred njimi, ker je sam izurjen v tem. Bom govoril š njim na tihem.

Pavle. Ali pa jaz, če je prav.

Matevž: Lahko, da malo napelješ in mi potem poveš, kaj pravi.

Pavle: Mislim, da bo kontent, ko nima prave službe. Pozimi in predpustom še gre, ko kolje pri kmetih in gode na veselicah. Poleti pa velikokrat suhe žvižga, rajtam, ko ni za kmečko delo.

Matevž: No, le malo poprašaj tako okoli krajev. Se bomo vsaj enega lovskega tatu iznebili.

Handzvežbanagandowca Pavle: Pa izvežbanega lovca imeli. Dve muhi na en udarec!

Matevž: Še midva pojediva pogledat planinsko precesijo. (Očideta za Lojzom)

6. pr.

Boštetka, Neža.

Boštetka (je stopila na prag)

Neža (pride z jerbascem na glavi): Dober dan, če je prav tako. (Od daleč se šuje zvonkljanje živine.)

Boštetka: Kje pa je punca?

Neža (postavi jerbasc na mizo): Zadaaj, pri onih. To je sprejem! Pol leta se nismo videli in nosim, kakor mula, zdaj pa še odgovora ne dobim, ko pozdravim: Dober dan, sem rekla.

Boštetka: Bog daj - no! Se mar še čudiš. Naj bo človek prijazen pri takem!

Neža: Pri kakšnem?

Boštetka: Sama veš. Punco sem hotela imeti doma, ti ji pa štango držiš, da ne pride.

Neža. Jaz sem jo potrebovala v planini - ali naj vse sama? Ti imaš še Minko doma.

Boštetka: Ne gre za to.

Neža: A, za to pa, da jaz sama garam v planini! In za koga? Za sebe ne. To imaš človek od garanja za tuje ljudi.

Boštetka: Ne, hvala lepa - za tuje ljudi. Mi smo tuji ljudje, jaz tvoja sestra!

Neža: Izgleda že tako! Če meni ne zaupaš Jerice, ko sem njena teta, potem nisem vredna, da se štejem v žlahto. Saj si jo samo za to klicala domu s planine, ker je nisi zaupala meni. Sem le radovedna, kako si ti pazila na Minko doma. No, saj se bo videlo. Jerico pa pod mernik daj, ko pride, kakor sem že Censtu naročila. Sicer pa tudi jaz nisem primožena k tej hiši! (odnese togotna jerbasc v hišo).

7. pr.

Boštetka potem Bošte, Jerica, Tomaž, Pavle, Matevž, Lojz, planšarji, Cene (Približuje se se glas harmonike.) Pepa, Minka, gosodje.

Bošte: Neža je že prišla.

Boštetka: Pa kakšne volje, kakor brencelj se je vsadila vame.

Bošte: Zakaj?

Boštetka: Ker smo poslali po Jerico.

Bošte: Mari ne smemo?

Boštetka: Feržmaga se ji, da bi ji punce ne zaupali.

Bošte: Se bo že potolažila. - Ali so živino že porazdelili?

Boštetka: Že, kakor kaže in grede zdaj sem.

Bošte: Potem jim pa moram prinesiti mošta. (Vhišo.)

(Na čelu spreveda planšarjev prigoše Lojz, na koncu spreveda hodijo Tomaž, Matevž in Pavle. Planšarji in planšarice nosijo vsak kaj primernege. Bošte prinese iz hiše velik glinast vrč mošta in en pitni kozarec in postavi obeje na mizo, za njim prinese Minka slamnico narezanega kruha in ga dene na mizo. Vse se razvrsti v lepo skupino.)

Tomaž: Tako zdaj smo pa doma in upam, da bodo gospodarji in vsa vas z nami zadovoljni. Ravno toliko živine smo pripeljali nazaj, kakor smo je odgnali -

Matevž: Samo dva zajca ste zmanjkala.

Tomaž: Te smo pa pojedli. Saj smo jih za to vzeli s sabo. Nesreč ni bilo. - No pač Cibrova kraja je zbolela, pa smo jo rešili.

Planšarji: Vi ste jo, Tomaž, vi!

Tomaž: Kar je bilo pa najhujše, je bila ~~pa~~ nesreča v skalah, ki sicer planine

ni prizadela, poklicala jo je pa na pomoč. Saj vsi veste, kako se je ponesrečil oni študent in če bi nas ne bilo, ne vem, kako bi bilo z njim. Šli smo vsi pomagat, rešil ga je pa Pavle s svojim pogumom.

Planšarji! Tako je! Pavle ga je rešil.

Tomaž: Zaslužil bi, da bi mu Planinsko društvo dalo za to priznanje. (Planšarjem) Vam se pa zahvaljujem, da ste me tako lepo ubogali in bili prični vsi skupaj. Tudi vaši gospodarji morajo to upoštevati, saj ste delali samo v njih prid in njihovo korist. Zdaj pa zapojmo tiste, ki smo se jo gori po večerih naučili.

Zbor: Pozdravljena Tomača vas!

Prihajamo s planine,
ti njen pozdrav prinašamo
in plod njene vrline.
Vsi prišli smo pomlajeni,
na duši okrepljeni,
z veseljem, z dobro voljo vsi
bogato obdarjeni.

Živina je zredila se,
na moči pridobila
in gospodarjem svojim se
še bolj je priljubila.
Zato pa upamo zvesto,
da tega so veseli
in da prihodnje leto spet
v planino bomo smeli.

Tomaž:

Gotovo pejdete vi spet
v prelepe te planine,
a jaz ne vem, če bom še šel!
Imel bom le spemine
na čas mladosti, ki je proč,
ki tako hitro mine.
A, eno mi ostalo bo:
in to bodo spomini.
In večno hvale bodem pel
planini, oj planini.

Jerica (je takoj po prihođu nesla v hišo citre in, kar je nosila, gre mimo očeta, ki se odurno obrne od nje in mimo matere, ki ji tudi obrne hrbet. Potem pride nazaj in pri plesu nalašč vidno pleše s Pavletom. Starša napravita jezna obraza, ki povzročata smeh med plešočimi, ki ju opazujeta.)

Ples

Planšarji (so vmes hodili piť in po kruh, katerega si najbolj privišči Cene in druga mladina, ki je prišla iz vasi. Po končanem plesu se razhajajo.)

S. pr.

Jerica, Bežatka, Neža

(ođer je nekaj časa prazen. Čuje se samo koračnica, odhajajočih planšarjev).

Jerica (priše iz hiše po vrč in drugo, kar je na mizi. Ko hoče odnesti, pride)

Neža (in ji vzame nekaj iz rok)

Jerica: Zdaj sva pa tle. Kakor bi bila iz nebes priletela na trša tla, tako se mi zdi.

Neža: Se bo že poleglo.

Jerica: Nisem zastoj tako težko šla s planine. Vi niste videli, kako sta se oče in mati obrnila od mene, ko sem prišla,

Neža: Ni treba ^{tega} takoj tako za hudo vzeti. ~~Saj~~ je mene tudi ostreljala nemesto pozdrava, ko sem prišla, ~~vsaj~~ jo poznaš, mamo. Jaz pa nazaj, pa je, - Jo pač skrbi za te.

Jerica: Zakaj pa?

Neža: Mati je! Slepa pa tudi ni in gluha, da ne bi vedela, kam ti uhajajo misli in oči.

Jerica: Je mar kaj slabega?

Neža: Upam, da ni, bilo bi pa lahko. Ona nič nima proti Pavletu. Samo tega se boji, da bi prezgodaj kaj ne zavekalo.

Jerica: Kaj pa mislijo?

Neža (prišgarsko): Skušnjavec hodi okrog, kakor rjoveč lev in gleda, koga bi požrl sem slišala nekoč v pridigi.

Jerica: Bežite no, teta! Pavle ni lev, še manj pa rjoveč! Požrl me pa tudi ne bo. Če bosta pa oče in mati rilec kuhala, bom pa jaz/mulo ^{ludi} držala.

Neža: To je ^{le} primera od leva. Nič nikar mule ne drži in vesela boji, dekler te še koj mama krega, da je imaš. Kašar jo zgubiš, je za zmiraj zgubljena. kakor se dedca ne odkrišaš, kašar ga imaš enkrat na plečih. Se bo že potolažila ~~mamo~~, se bo že!

Jerica: Pa oče?

Neža: Kar poreče mati, bo potrdil tudi oče.

Jerica: Mislite?

Neža: Ali ne vidiš, kako je pri nas?

Jerica: No, že, pa vendar.

Neža: Če bo kaj gošel, bo same zato, da bo izgledalo, kakor da nosi on hlače.

Jerica: Saj jih.

Neža (pokaže na nože): Tiste na sebi, drugače pa nič. Je čisto prav tako! Če moški ni za komando, naj jo ima pa žena.

Jerica: Zakaj pa ne obs?

Neža: Obs nikoli ne moreta imeti prav. Veš, kaj je tam, kjer imata obs komando?

Jerica: Kaj?

Neža: Ravs in kavs.

Jerica: Kaj pa tam, kjer je nima nobeden?

Neža: Amen! Nič! Vse narobe. Na zadnje ~~pa~~ gre vse skupaj na kant.

Jerica: Dobro, da vem.

Neža: To si dobro zapomni in nikar ne pozabi. - Pavle pa tudi! Ne vem, ali je tako cagov, ali tako štorasč.

Jerica (smeje): Ali pa oboje.

Kaj blizu naj pride in ^{vam} ~~ja~~ se malo pogovarja s starima. Oni ne bodo tiščali za njim
Jerica: Saj ne upa, ko je pa jager.

Neža: Pa naj pusti to jagarijo, če mu je kaj za te.

9. prizor

Prejšnji, Boštetka.

Boštetka (je stopila na prag, da je čula zašnje besede.) : Tako ja! Vendar ^{enkrat} pametna beseda!

Neža: Enkrat, kaj ne! Kakor, da stresam same neumne. (Odnese v hišo.)

10. pr.

Jerica, Boštetka.

Boštetka: Ti pa, seveda, moraš ravno ž njim plesati tukaj pred vsemi!

Jerica: Prav ž njim, ja!

Boštetka: Ali je tega treba?

Jerica: Treba, ja! Saj itak že vsi vedo, da je moj. (Hitro v hišo.)

Boštetka (zmiga z rameni in za nje v hišo.)

11. pr.

Polona, Tomaž

Polona: in Tomaž (prideta od strani, odkoder so prišli planšarji.)

Tomaž: Sem šel še enkrat pogledat v goro, da se sam poslovim od nje, sem pa naletel na tebe. - Zakaj pa nosiš butaro, ko bi jo bila lahko dala na voz.

Polona: Saj dve sem dala. ~~Saj se~~ Ne šika tako prazen priti dolven, kakor kak letoviščar, čeprav ne hodim prav lahko. Pa se pomujam. Butara spada na moj hrbet, kakor hišica na polža. Saj si tudi ti nesel koš.

Tomaž. Seveda sem nesel, ker sem vse pobral, kar je mojega. Ne vem, tako čudno slabo se počutim nekaj časa sem. Mislim, da ne pojdem več gori prihodnje leto.

Polona: Kaj ne boš!

Tomaž: Vse na svetu enkrat odpove, človeška moč pa kaj kmalu v primeri z drugimi silami, ki trajajo po več človeških dob. - Tako mora biti. Vsake pesmi je enkrat konec.

Polona: Če ne, pa ne bi bila lepa.

Tomaž: Lepa je bila ta planinska pesem, čudovito lepa. Kakor zale dekle fanta, so me vlekli v pomladi planine v višave. Otožen sem jih zmiraj zapuščal v jeseni. Danes sem jih, rajtam, zašnjič. Dolj bom umrl.

Polona. Kaj ti hoči na misel! Smrt! Uh, jaz jo sovražim! Raje ne mislim nanjo.

Tomaž: Jaz pa! Tudi planinska roža nima življenja v dolini, nima ga! Jaz sem ga vžival v gorah. Zdaj sem dolj in, menim, nikoli več nazaj!

Polona: O, jaz pa še, čeprav nosim že osmi križ na plečih. Še bom hodila!

Moje roke so, kakor grablje, koščene in trde, kot nalešč, da pulim planini raz prsi njen zdravilni nakit in nosim to zdravje v dolino.

Tomaž: Zdravje, skovano iz sončne svetlobe in skalnatih tal. Trdno, toplo in svetlo, kakor kamen in luč in božja pravica. - O, da bi ga moglo biti, človeštvo deležno in da bi doseglo v njem jasnost duha - pa mir duše in srca - med seboj!

Polona: Hahaha! Mir! Življenje ni mir, življenje je boj, trd boj, da se vzdržiš na površju. - Ti si zaspan, Tomaž! - Saj pojdeš še nazaj gor. Pokoncu se zravnaj, kakor se jaz (Se zravnava, da je videti velika.) in oba bova pomladi spet na planini.

Zastor.

IV.

V sobi pri Boštetu. Velika kmečka peč, miza pogrnjena z belim platnenim prtičem z kmečko ornamentiko.

1. pr.

Tomaž, Polona potem Boštetka

Tomaž (seži pri peči.)

Polona (pride): Glej ga! Ali si ti tudi tle.

Tomaž: Pri Boštetu sem ta teden, da tresk naredim pa koruze rofkam. Sem kar rad pri tej hiši.

Polona: Verjamem, da je bolje, kakor drugje. (Sede k Tomažu.)

Tomaž: Pozimi moraš pač biti z vsem zadovoljen in iti s trebuhom za kruhom vsak teden v drugo hišo po stari navadi.

Polona: Saj ne bo več dolgo, bo pa pomlad, saj je pravzaprav že, ko smo že sredi posta. Na enkrat bo Velika noč.

Boštetka (pride z lepim, belim platnenim prtom in pogrinja mizo): Ej, Polona, ti si?

Polona: Jaz ja! Dober dan Boštetka.

Boštetka: Bogadaj!

Polona: Nikar ne zameri, da sem prišla. Saj ne hodim za Tomažem, hihihih!. V moji bajti je, kakor v pasjici, čeprav kurim v peč. Sem pa rekla, grem se malo pogret k Boštetu pa malo klepetat tudi.

Boštetka: Prav, prav!

Polona: Tak duh sem dobila že v veži v nos, kakor po klobasah. - Ali je mar kaj posebnega?

Boštetka: Nič takega!

Polona: Malo si že mislim, kaj bi mogli biti. Sredi popoldneva v nedeljo se na kmetih brez vzroka ne kuhajo klobase za domače ljudi. Morate že koga pričakovati.

Boštetka (Ji ponudi hleb in nož): Kruha vreži!

Polona: Kruha se ~~ne~~ ne branim. - Uh ali imate lepaga! (Vreže kruh in dene hleb in nož na mizo.)

Boštetka: Kar nekaj dobro se je posrečil.

Polona (prikupljivo): Jerica peče zdaj nekaj časa sem, kaj ne?

Boštetka: Včasih Jerica, včasih jaz. Pa tudi Minko že navajam zraven.

Polona: Prav, prav!

Boštetka: Kmečka punca mora znati vse, kar spada k hiši, če hoče biti kdaj dobra gospodinja.

Polona: To je enkrat ena. - A, potem bo ohcet po Veliki noči!

Boštetka: Še ne vem, če se ma bomo domenili do kraja. Doma potrebujem dekliča, pa

kaj hočeš.

Polona: Saj imaš še Minko, Janez bo pa tudi danes ali jutri pripeljal mlado k hiši.

Boštetka: Za to je še čas.

2. pr. Bošte

Bošte (prinese steklenico in kozarček. Malo ga cukni, Polona. (Ji natoči)

Polona: To pa to! Ti že veš, kaj mi tavba (pije in vrne kozarček): Tega tefkovca si pa sam skuhal, kaj ne?

Bošte: Še ti, Tomaž. (Da tudi Tomažu.)

Tomaž (izpije in vrne kozarec): Zahvalim.

Bošte (postavi steklenico in kozarec na mizo.)

Polona: No, ja! - Jerico boste omožili po Veliki noči! (Boštetu) Ravno o tem govorimo. - No saj že vse o tem govori!

Boštetka: Da že opravljajo.

Polona: Prav opravljanja še nisem nič slišala, govore pa, kakor zmiraj, kadar se kdo ženi.

Boštetka: Kaj pa pravijo na fanta?

Polona: Nič slabega zdaj več! Prej se ga že imeli v zobeh, ko je še jagal, šeš, da to ni za kmeta, ker mu nič ne koristi in le škodi pri delu.

Bošte: Tudi jaz sem to zmiraj rekel in sem bražil. Ko je pa to reč opustil in ko sem videl, da je mama tudi za to, sem pa rekel: Pa naj se vzameta, če jima je prav.

Boštetka: Kaj pa kaj od naše pravijo?

Polona: Samo dobro slišim, samo dobro. - Po golih kolenih gre Pavle žiher na Brezje, se zahvalit za njo.

Boštetka: Pravo opravljanje se šele začne navadno po drugem okljacu.

Polona (važno): Če hočeš, da te opravljajo, ženi se, če hočeš biti hvaljen, pa umri. Tako so zmiraj rekli moja ranjka teta; Petrička.

Bošte: Če ja kaj res, je to.

Polona: Kje je mladina? Sta kar sama?

Boštetka: Jerica je zunaj pri Neži, Janez pa Minka sta se pa peljala v Srednjo vas na očet.

Polona: Vovkov Šimen se ženi, pa menda prav bogato.

Boštetka: Ne vem, če bo res toliko priženil, kakor govori. Smo malo v sorodu, mladina pa rada gre. (Čuje se glas kraguljkov)

Polona: (gre k oknu): Božičev Pavle pa Tomažin sta se pripeljala. - O, zdaj pa že vem, zakaj so mi rinile klobase v nos.

Boštetka: Pojdi, Polona, pojdi, bo pa še tebi eno dala.

Polona: Že grem, že! Zdaj bi bila kar odveč tukaj. Že grem! (Boštetu) Veliko sreče želim! (Odiše z Boštetko)

Tomaž: Jaz ravnotako, Bošte! (Gre za njima.)

Boštetka (med vrati): Pa nič ne pravi! Snubit sta prišla, res.

Polona: Bog vari! Kaj bi pravila. Saj nikamor ne pridem. Zvedelo se bo pa itak še nocoj, ker sta se pripeljala, kakor dva barona. (Odišeta.)

3. pr.

Bošte, Tomažin, Pavle.

Tomažin: Prav en lep in dober dan, Bošte.

Bošte: Bog ga daj, Tomažin! O, o, kam pa bi to zapisal, da se ti enkrat pokažeš pri nas?

Tomažin: Vse po opravkih.

Pavle (ob enem): Dober dan, oče!

Bošte: Boga ga daj, Pavle. Sedite! Če nista še kam namenjena, pa, da se vama preveč ne muči, lahko deneš kobilo v hlev. Je prostor. (Jima med pogovorom nataka. Oba pijeta.)

Pavle: Ali naj izprežem, stric?

Tomažin: Le, le! Je bolje za kobilo.

Bošte: Kar pod šupo zmadat zategni. Saj veš, kje je konjski hlev.

Pavle: Bom že našel. (Odide.)

4. pr.

Prejšnja brez Pavleta.

Bošte: Je kar hladno na vozu, kaj ne?

Tomažin: Še ne preveč.

Bošte: Je kar pravo vreme, da ni pregorko. Če breskve pred sv. Gregorjem cveto, trije eno pojedjo.

Tomažin: Igrajo sušca se mušice, vzemi aprila rokavice.

Bošte: Zna biti kar res.

Tomažin: Jaz pa na Makarija veliko dam.

Bošte: Kaj pa pravi o njem koledar?

Tomažin: Če je Makarij jasen, bo september krasen, če se pa kisle drži, se' tudi september mrači.

Bošte: Že mogoče, že! Snega smo imeli pa kar dovolj.

Tomažin: Veliko snega, veliko sena.

Bošte: Prav bi bilo. Jaz mislim letos malo več rediti, če bo sreča pri živini. Tudi žrebeta ne bom prodajal.

Tomažin: Imaš žrebetnico?

Bošte: Ta pasma je že nekaj časa pri hiši in bi se mi kar škoda zdelo, premeniti.

Tomažin: Čemu pa, če je dobra. - Kake inice pa nimaš?

Bošte: Pa še prav lepo.

Tomažin: Je naprodaj?

Opiti Nak, naprodaj pa ni.

~~Škoda~~ Tomažin: Škoda! Midva s Pavletom sva pa ravno na tem, da malo pogledava, kje bi bila kaka taka za pleme.

Bošte: Se bo že našla. Saj živina je lepa prišla s planine, hvalabogu!

~~Tomažin~~ Pa Tomažu, ki se je tako skrbno brigal za nje. Težko boste dobili takega pastirja, kakor je Tomaž, če enkrat omaga.

Bošte: Težko, težko. Jeseni je res precej podelan prišel doli. Zdaj se je pa nekaj popravil. Pa tudi skrbimo, da ima toplo bajto in vsaka hiša ča, kakor se spodobi, da je preskrbljen.

Tomažin: Saj zasluži. Poslu, ki s hišo in zemljo drži, rač deš in samo se ti poplača.

Tomažin: Nič ni vrženo preč. Ti si pa bukovino dobro spravil v denar, sem slišal

Tomažin: Še kar.

Bošte: Za oglje je šla, kaj ne?

Tomažin: Ali ni bolj pametno, kakor da vlačimo drva po strminah doli in vozimo v mesto na trg pa čakamo, kako jih bomo prodali. Tako pa na mestu predaš, pa si opraviš.

Bošte: Pametno!

Tomažin: Ti je imaš tudi dosti.

Bošte: Tudi, pa naj raste še malo, ko ne dela napotja. Jo bo pa Janez predal.

Tomažin: Ti si pa govnom napravil dobro kupčijo, pravijo.

Bošte: Dobro ceno je imel takrat. Na Rebri je dobra zemlja zanj. Tam zmiraj najbolje uspe.

Tomažin: Žito je zbirčno v gruntu. To človeka uči.

5. prizor.

Prejšnja, Pavle.

Pavle: Je pa res bolje, da sem izpregel.

Bošte: Rajtam, da je še od prej nekaj sena na lestvi.

Pavle: Polno, kakor nalašč. Kje pa imate vašo kobilo?

Bošte: Janez pa Minka sta se peljala na Vovkovo ohcet, ker smo malo v žlahti.

Tomažin: Nič ne bo z inico, Pavle. Jo bodo obdržali za rejo.

Pavle: Škoda! (seže.)

6. prizor.

Prejšnji, Boštetka.

Boštetka: O, lej jih, lej! Kaj pa to pomeni? Bogadej, no!

Tomažin: Bogdaj, Boštetka! (Si sežeta v roke) Uh, kako si topla!

Pavle: Dober dan, mati. (Si sežeta v roke)

Boštetka: Bogdaj, Pavle, nisi nič šel k Vovku na ohcet?

Pavle: Niso nič vabili, ko nismo nič v žlahti.

Boštetka: Mi pa smo, takole bolj od šaleč. - Jima nič ne daš rezati kruha? Ti si pravi gospodar!.

Bošte: Sem čisto pozabil, ko sva se s Tomažinom pogovarjala.

Boštetka: Rečita! Je svež. Smo šele včeraj pekle.

Tomažin (je odrezal): To je kruh, kakor za Božič. Kje pa meljete, da imaš tako lepo moko. (Pavle tudi odreže,)

Bošte: Pri Vrbniku. Pa smo še kar zadovoljni. Je pri drugih še slabši.

Tomažin: Ja, ja! Od nekaj imajo mlinarji najlepše prešiče!

Boštetka: Kajžarji pa kumerne otroke. Kaj češ! Vsak svetnik ima roke k sebi obrnjene. Zadowoljen moraš biti, pa gre vse. Vsako delo laže opraviš, če se ga lotiš z veseljem, kakor pa z nevoljo..

Tomažin: E, pri vas že gre, ko vas je dovolj pa vsi otroci doma, prično na delu.

Bošte: Pri vas se ti ja tudi ne ustavlja. Kako pa imaš vse čedno, da je kar veselje iti mimo hiš.

Tomažin: Ne rečem! Moj grunt je drugačen, kakor vaš, ali pa tle Božičev. Pri nas je vse bolj v travnikih. Nekaj sem pa še njiv pustil za travo. Pa bolj gledam na boršt pa na planino. Pri vas so pa le bolj njive. Tam je pa več trdega

delo in pridnih rok treba. (Pokaže na Pavleta) Pri Božiču ravnotako. Pri vas ste vsaj vsi zdravi in primete, kadar je treba. Moja sestra je pa za vse žensko delo sama. Božič ~~pa~~ na moški strani tudi ne odvrne več za tridesetletnega. ~~Pa~~ spet največ dela pade na Pavleta. Zato sva pa mislila: ^(Dremor) Odraslo inico bova kupila, ko ni časa, ukvarjati se s teleti, da bo malo lažje. Ali ne, Pavle?

Pavle: Seveda.

Tomažin: Saj je fant priden in gara ~~in gara~~ od ranega jutra do pozne noči. pa kaj, ko mama omaguje na ženski strani. Kaj so dekletke, pa sama najbolje vesta. Če povsed nisi za njimi, pa ni nič..

Boštetka: Tako je, tako!

Tomažin: Zato pa pravim, da bi bilo pač najpametneje, da bi se Pavle oženil. Star je dovolj, pameten pa tudi. Kaj bi čakal. Oče je pa tudi dejal^{da} /mu takoj izroči grunt, če pripelje nevesto, kakor bi jo radi videli v hiši. Ni res, Pavle?

Pavle: Seveda!

Tomažin: Stric sem mu in mi ni vse eno, kdo bo mlada Božička. Ven, kako je bilo, ko sem jo jaz zbiral, mojo Tomažinko. Vse sorte mi je hodilo po glavi. Mlad sem bil pa tudi na pogled ne eden zadnjih. Tako sem plesal, da so kar žebliji poskakovali iz tal, tepel pa tudi, če so me kje nspadliji sosedni fantje, da so se me vsi bali. Tako, da je marsikatera vrgla oko na me, jaz pa na njo, nič ne tajim. - Potem pa izbiraj! Najrajši sem imel pa vendarle Katerco, pa sem jo vzela. In reči moram, kar fletno je furava skozi ta zadnji zakrament. In tako življenje bi tudi Pavletu privoščil, če bi dobil tako, kakor bi rad in kakor bi bila zanj in njemu primerna. Ni res, Pavle?

Pavle: Seveda!

Tomažin: Pogledajta, vidva imata dve puncici. Mislim, da bi eno lahko utrpela, kaj?

Bošte: Kako misliš?

Tomažin: J, no! Pavletu jo dajta za gospodinjico k Božiču.

Boštetka: Da bi šla od hiše? Kar v glavo mi ne gre!

Tomažin: Večno je ne boš imela doma. Danes ali jutri mladi izfrče, pa brani, če me reš. Saj imate dve in še fanta, ki bo tudi pripeljal mlado. Kam pa češ s tolikimi babami! - Starejšo daj Pavletu, pa je.

Bošte: Se ji prav nič ne mudi. Je še dovolj časa.

Boštetka: Saj ji doma nič ne manjka..

Tomažovc: Bog vari, da bi kaj takega mislil. Pa ~~bo~~ prišel čas, ko ji bo le začelo manjkati. Kadar se bo spomnila na tisto besedo, ki pravi, da človeku ni dobro samemu biti, takrat se bo pa začela spraševati, ali je za samico rojena, ali za ženo. In ko človeka to prime, postane tak, kakor tičselivec v kletki. Mu ni moči živeti....

Bošte: Dokler se ne vjame res v kletko, iz katere se vse življenje ne reši.

Tomažin: Pa to je žegnan kurnik, ki ima največ pomena za ta svet.

Boštetka: Govoriš, da človek ne veš, ali si se učil za jezičnega dohtarja, ali si hodil v lemenat v šolo

Tomažin: Kakor je res. Ali ne, Pavle.

Pavle: Seveda.

Tomažin: No, Pavle je pa tudi fant, da je vreden Boštetkine hčerke, mislim. Saj sama

poznata družino in grunt.. Kaj bi še pravil! Na oba kraja bo prav, pravim.

Bošte: Nimam nič proti Božičevim in ne proti Pavletu. Saj vas vse poznam. Samo, kako sta se ravno na našo spomnila?

Tomažin: Ker gre po vsej fare glas o njej!

Božič: No, in ta glas...

Tomažin: Ta glas pravi samo dobro. In dobro vleče. Zato sva pa rekla, zakaj bi kdo drugi imel kaj dobrega, kar je prav za prav namenjeno nama, to se pravi - Pavletu

Boštetka: Kdo je, če je res!

Tomažin: A, kdo je? Jaz vem, ^{Boštetka} ~~Boštetka~~ - jaz. To je božja volja in drugače skoro biti ne more.

Bošte: Če pa tako misliš?Ja, Pavle, pa sta vidva že kaj govorila z Jerica?

Pavle: Seveda.

Božič: Da sta?

Pavle: Sva ja! Pa ^{pa} enkrat!

Bošte: Potem pa pokliči punco, mama! Naj sama pove, kako misli.

Boštetka (gre ven in pride z Jerico nazaj.)

Tomažin (med tem): Zdaj pa ti govori, Pavle. Zdaj je vrsta na tebi.

7.pr.

Prejšnji, Jerica.

Tomažin, Pavle: Dober dan, Jerica!

Jerica: Dober dan.

Pavle: Kje pa tičiš, da ti ni na spregled?

Jerica: Delo je v kuhinji.

Tomažin: Zdaj pa malo odpočij in tukaj sem k nam sedi.

Jerica: Pa naj bo. (Sede)

Pavle: Ali nisi nič slišala, ko sva se pripeljala.

Jerica: Seveda sem.

Pavle: To veš, da se ljudje takele pripeljejo samo ob velikih praznikih.

Jer: Je nemara danes tak praznik?

Pavle: Pa še kakšen!

Jerica: Tak, da je zapisan v pratiki?

Pavle: Hak! V pratiki ga ni. To je praznik, ki bo trajal vse najino življenje. S stricem sva prišla, da prosiva tvoje starše, če te dajo meni za ženo in k nam za gospodinjo. Ti pa sama povej, ali bi hotela, ali ne, da bosta oče in mati slišala.

Jerica: Seveda bi hotela.

Bošte: Pa ga imaš res rada.

Jerica: Pa kako, ata.

Bošte: Pa ti, Pavle?

Pavle: Saj ste morali že sami videti, da jo imam rad.

Bošte: Mislim, da se nisem motil. To je prvo! Veš fant! Če bi mislil na kaj drugega, bi se nemara zmotil. Deta ne bo taka, kakor mogoče pričakuješ.

Pavle: Nič ne vprašam po nji. Meni je za Jerico. Kar ji boste dali, bo njeno in

zapisano na hiši.

Tomažin: Tako, Pavle, tako, možko si povedal. (Med prejšnji pogovorom je prinesla Boštetka (vino in kozarce in je natočila).

Pošte: Na to se pije. (Trkajo) Na zdravje.

Vsi: Na zdravje! (Pijejo)

Boštetka: In na dobro srečo!

Tomažin: Na srečo, na srečo na oba kraja in za obe hiši. Ker smo pa ravno zraven in da ne bomo druge priložnosti iskali, se pa kar še naprej pomenimo, kar je treba.

Pošte: Ali se tako mudi?

Tomažin: Kaj bi izgubljali čas in prekladali! Kaj pa mislite, da bomo zavriskali?

Pavle: Koj kmalu

Jerica: Takoj po Veliki noči-

6. prizor

Prejšnji, Neža.

Neža (prinese velik, lesen krožnik narezanih klobas in ga postavi na mizo): Malo pri-griznita.

~~Pošte~~: Za Božič smo jih vzeli iz dima. Le vzemita, da se ne shlade.

Tomažin: (med jedjo): Prav dobre se. Dobro si jih požmahal.

~~Pošte~~: To pa pri nas mama dela. Jaz samo bašem.

Pavle: Ali jih ti tudi tako znaš, Jerica?

Jerica: Ne vem. Malo sem že pogledala zmiraj, kaj so mama dali zraven.

Tomažin: Pisma pojdemo delat med drugim in tretjim oklicom, ne?

~~Pošte~~: Prav, prav!

Tomažin: Ob enem se bo tudi lahko naredila izročilna pogodba za te, Pavle. Povej očetu Povej očetu, pa se lahko skupaj popeljete k notarju. Pa - ko je ravno o pismih govorjenje - (Boštetu) Koliko pa boš dal?

Pošte: Toliko že, da me ne bo treba biti sram pa da bo Pavle lahko kontent.

Tomažin: To že vem, pa vendar je navada, da se prej pomeni. Pisma so samo zapisana beseda in zato, da se lahko tabulira. Kar naredimo.

Neža: Imaš čisto prav, Tomažin, če je že na tem.

Boštetka: Bala bo tudi taka, da bo vredna Boštetove hiše.

Neža. Jo je tudi zaslužila, naša Jerica.

Pošte: Je treba pomisliti, da je še ena pri hiši, ki jo bo tudi treba odrajtati, ko pride čas za to. Z dolgom pa tudi ne bi rad dajal grunta fantu ~~fantu~~, kadar bom.

Tomažin: Ne bo treba! in tudi Minko boš lahko odrajtal. Kar zini! Čisti računi so zmiraj najboljši prijatelji.

Pošte: Pettisoč bo imela. Ali bo dovolj, Pavle?

Pavle: Meni je vse eno, da imam le Jerico. Za drugo se pa s stricem pomenita,

Tomažin: Za tako hišo, kakor je vaša, bo pa že premalo, Pošte! Deset daj, bo ravno prav.

Pošte: Kje pa naj jih vzamem. Boršta ne bom sekal zaradi tega.

Tomažin: Ne bo treba! Nikar ne boji skop svojemu otroku. Saj jo bo tabuliral za deto!

Pavle: Pa še kaj zraven. Tega se le nič ne bojte, oče.

Boštetka: Pa primakni malo. Saj je zaslužila.

Neža: Pa kako!

Tomažin: No, vidiš.

Bošte: Ali je res premalo, Jerica?

Jerica: Že sami veste, kako je prav.

Bošte: Ker si že tako silen, Tomažin, bom pa pridal še dva. Več pa prav nič.

Tomažin: Ali res? Sem pa vendar mislil....

Boštetka: Zdaj pa kar kontent bodi, Tomažin. Saj pojde najlepša krava iz hleva, kuba k bali.

Bošte: Če bo kaj telic na pomlad, pa še inico na jesen. Je prav?

Tomažin: No, Pavle?

Pavle: Meni je vse prav. Kaj pa tebi Jerica?

Jerica (ga iskreno pogleda v obraz)? Meni tudi.

Boštetka: Saj se ne bodo zaprla hišna vrata za njo, že sama ne bo pozabila doma.

Jerica: Ne bom, ne, mama!

Tomažin: To pa prav gotovo. Kako pa bomo z vabljenjem napravili. Ali vzamemo vabljevca, ali pojedeta sama vsak do svojih.

Pavle: To pa kar vi skomandirajte, stric.

Boštetovka: Se bomo že še pomenili na dirbno.

Tomažin (dvigne kozarec): Prav! No na zdravje ženinu in nevesti. Kar vesel sem, da smo prišli v žlahto.

Boštetka: Bog daj dobro zastopnost! (Trkajo, pijejo.)

Bošte: Če ti je prav, Tomažin, stopimo v hlev, da boš videl našo živino. (Vstane)

Tomažin: Prav rad, prav rad! (Vstane)

Pavle in Jerica (tuži vstaneta.)

Boštetka: Le pogledjte, le, med tem bo pa kofe.

Pavle: Midva tudi, kaj ne?

Jerica: Seveda, da boš videl najino kravo. (Bošte, Tomažin, Pavle in Jerica odidejo)

9. pr.

Boštetka, Neža.

Neža: To je pri kraju. Kako je bil Bošte čudno trd.

Boštetka: Pokazati se je hotel in pobahati s svojo voljo. Saj bo že še dal.

Neža: Za to boš že ti skrbela, rajtam. (Gre in govori nazaj) Kar kavo pripravim?

Boštetka: Le, le! (Neža odide.)

Lojz (še zunaj): So oče doma?

Boštetka: Sem jaz tle. Kaj pa je? -A, Lojz, ti si. No net stopi.

10.

Boštetka, Lojz.

Lojz (stopi v hišo z harmoniko na rami.): Dober dan. Z očetom bi rad nekaj govoril.

Boštetka: Je nekje zunaj. Kaj pa je.

Lojz: Ja no... (v zadregi.)

Boštetka: Meni pa ne smeš povedati!

Lojz: Če ni drugače...

Boštetka: Seši pa pij! (Mu natoči vina.) No, kaj je?

Lojz (pije, potem): Prosim sem hotel, če bi me vzeli v vašo pajštbo, ki je prazna.

Boštetka: Tbbe? Kako pa da?

Lojz: Oženil se bom.

Boštetka: Oženil? Koga pa boš vzal?

Lojz: Samo nikar prej ne pravite...Pepo.

Boštetka: Pepo! Kako pa to?

Lojz: Veste, tamle v jeseni me je vjela na vaši planini ploha in sem se zatekel v vašo bajto, ves premočen, so me pa nagnali.

Boštetka: Kdo?

Lojz: Neža pa vsi vkup.

Boštetka: Zato, ker z živjim lovcem niso hoteli imeti opravka, ker sta bila Matevž in Pavle s tistim gospodom na planini.

Boštetka: In kaj potem?

Lojz: Sem šel pa k Pepi...Tam se mi je pofretalo, da se moram oženiti.

Boštetka: A, ti si bil! Da je s Pepo nekaj narobe, to že vsi vedo, samo ona noče izdati, kdo je tisti.

Lojz: Ravno zato! Jaz jo pa nočem pustiti v sramoti in jo bom vzal, če bom imel dobil kvartir. Zato sem prišel.

Božička (mu še natoči): Pošten si, Lojz, to rečem. Kar pridi, bom že jaz govorila z njim. Pij!. Kam pa si namenjen z harmoniko.

Lojz: Oh, pri Kosmažu bo malo en drajs, pa se rekli naj pridem. Malo pa le zaslužim. Pepa je dobila službo pospravljalke v šoli, bova pa vsak nekaj imela: Ona v šoli, jaz pri jagi, malo pa s harmoniko, pa bo šlo.

11. pr.

Prejšnja, Tomažin, Nošte, Pavle, Jerica, Neža.

Jerica: O, Lojz, pa harmoniko.

Pavle: Naredi eno! (Boštetu) Saj žiher, ne?

Bošte: Le, le!

Lojz: Ali res?

Boštetka: Brez skrbi!

Lojz (zaigra.)

(Drugi v ples: Pavle z Jerico, Bošte z Boštetko, Tomažin z Nežo.)

Zaster.

V.

Pred Boštetove hišo, kakor III.

1. pr.

Jerica, Minka.

Minka in Jerica (stojita pred hišo, obe praznični.)

Minka: Kaj tako gledaš, Jerica?

Jerica: Težko se ločim od doma, naj se pa še malo ogledam okrog kraja, kjer sem

mam bila vsa otroška leta. Zdaj grem v čisto novo življenje.

Duet.

Jerica? Oj, zbogom ti moj dragi dom,
sedaj te zapustim.

Pozdravljen bodi in čoščen!

Jaz drugega dobim,
ki bo mi tudi lep in drag,
ker bo ljubazen v njem.

A vendar svet mi bo spomin
ostal na domu tem.

Obe: Domači kraj, domači kraj,
kjer so nas zibali,
kjer starši so ljubili nas
in nam prepevali.

Jerica: Pozabljen ti nikdar ne boš,
v dno duše si mi dan
in k tebi uhajal bo spomin
vseskozi noč in dan,

Minka: Midve pa si ostaneva
sestrici še naprej.

Nikdar se ne pozabiva
in ljubiva vselej. (Objem - poljub)

Obe: Midve pa si ostaneva
sestrici še naprej.

Nikdar se ne pozabiva
in ljubiva vselej.

2. pr.

Prejšnji, Doštetka in Polona.

Doštetka in Polona (Iz hiše), Doštetka joka.)

Jerica: Nikar ne jokajte, mama, saj ne pojdem tako daleč od doma.

Doštetka: Daleč ne, vem, pa vendarle od doma.

Jerica: Zmiraj ne morem biti pri vas.

Doštetka: Vem, vem, ali bogve, kaj te vse čaka.

Jerica: Sama dobroti, vem, da ne bo, kakor nikjer v življenju. Le jokajte nikar, sier
mi bo še težje.

Polona (Jerici): Ti pa nikar ne pozabi, jokati, Jerica, ko pojdeš v cerkev. Imajo
krave več mleka, če nevesta joka.

Minka: Vi to verjamete, Polona?

Polona: To je prav res in se je že dostikrat izkazalo. - Uh, to si brhka, Minka.

Miha se bo postavil s tako družico. Pa še nekaj, Jerica; Ko pojedete k ofru,
suni Pavleta malo pod rebro.

Jerica: Zakaj?

Polona: Da boš imela ti besedo pri hiši-.

Jerica: Če ni treba drugega, to bom pa lahko storila.

Polona: Saj nobeden ne bo videl - za oltarjem.

Jerica: Saj, za to!

Minka: Ali se šopki takej razdelijo svatom.

Boštetka: Koj, koj!. Saj veš, komu spadajo večji in komu manjši. Vsi jih morajo dobiti! Da koga ne pozabiš, bi bila zamera. - Ježeš, še obleči se moram. (V hišo.)

3. pr.

Prejšnje brez Boštetke, Neža

Neža (praznična): Polona, pripravi se za prvo nevesto. Vsak čas bo tu.

Polona: Je že vse pripravljeno.

Neža: Tista kijklja, ki smo peč brisali z njo, kadar smo sušili hruške.

Polona: Jo že imam.

Neža: Pa slama za čez glavo.

Polona: Tudi, tudi!

Neža: Pa brklje, ki mora suha klobasa viseti na njih.

Polona: Viš, klobase pa še nimam. (Umhišna.) Taka bom, da me bodo deset let pomnili.
(gre k vratom)

Neža: Na klobaso pazi, da ti je kdo ne zmakne.

Polona: Nič se ne boj. Niso časi, da bo človek zanemaril klobaso. Privezala jo bom.
(V hišo.) (Oddaleč se čuje muzika)

Neža: Že gredo, že gredo! Not, not! (Vse tri v hišo in zapro večna vrata)

4. pr.

Pred svati gre godba, pred hišo se razvrste. Pred sprevedom in ob straneh lete vaški otroci, na čelu pa Matevž. Ko so se že razvrstili, godba še igra, potem: Matevž (trka na hišna vrata)

Vmes zbor: Mi Meninovi svatje smo
zdej prišli po nevesto.
Božičko mlado iščemo,
družico Pavlu zvesto.
a, lepa, mlada mora bit!
in dobra gospodinja,
da bo pri hiši dost' klobas
in masla polna pinja.
Da Pavletu rodila bo
otrok, prav krepkih, zdravih
in naši zemlji dala bo
značajnih kmetov pravih.
Po tako smo nevesto šli,
le taka mora biti,
in tako je mogoče le
pri hiši tej dobiti.

Tomaž (v hiši): Kdo je, ki tolče po naših vratih?

Matevž: Dobri prijatelji.

Tomaž: Kaj pa hočete?

Matevž: Smo pastirji, ki smo zgubili lepo, belo ovčico in jo iščemo.

Tomaž: Pa pri nas?

Matevž: V to hišo se je zatekla.

Tomaž: Kako to pravi?

Matevž: Mi, ki smo jo videli. Prosimo, da nam pustite v hišo, da jo poiščemo.

Tomaž: Kako jamči za vas, da ste pošteni ljudje?

Matevž: Trije pokrki.

Tomaž: Kateri?

Matevž: Oče, sin noj duh!

Tomaž: Odprimo! (Odpre vrata) Ali predno vam dovolim v hišo, morate še odgovoriti na težka vprašanja.

Matevž: Bomo. Kar vprašajte.

Tomaž: Zakaj pšenica rdeče gor gre?

Matevž: Zato ker je Kajn Abeljna ubil na pšenični njivi.

Tomaž: Po kateri cesti še nobeden ni hodil?

Matevž: Po rimski.

Tomaž: Koliko časa se hođi v Rim?

Matevž: Devet mesecev.

Tomaž: Vidim, da ste pravi ljudje. Zato dobite tisto ovčico, ki jo iščete in ji pravite nevesta. Kate jo! (Polona, namaškarana za "ta črna" z burkljami v rokah, na katerih visi okajena klobasa, stopi med vrata)

Glasovi: Slamnata! Stera! Pečna! (Smeh, vrisk)

Matevž (Poloni): Še hudič bi ušel pred tabo, ne le ženin. (Tomažu.) Ne! Te pa ne maramo. Tuđi nismo te iskali. Drugo hočemo.

Tomaž: Nimamo druge.

Miha (je pristopil:) Jo imate, dobro vemo! Tamle za vrati stoji.

Tomaž: Če uganete še eno. Kaj pa vsi naredimo, predno vstanemo?

Miha: Ležat gremo. (Smeh vrisk).

Polona (plane med otroke, ki se z vrščem razlete, potem zgine pa hišo.) *(Imagina jidodidididid)*

Tomaž: Potem jo pa vzemite.

Minka (stopi na prag, na glavi ima venec, v rokah škatljo z šopki,)

Matevž: Ta je pa lepa, ta ~~is~~ prav veseli smo je. Ali, ta je le za druga, ne za ženina. Na, drug, vzemi jo in postavi se ž njo, ki je zdaj tvoja družica. (Jo veđ k Mihui, ki mu ona pripne velik šopek okroginokrog klobuka s trakovi)
Zdaj pa le še s pravo na dan.

Tomaž: Če uganete še ne, Zakaj gospe ob nedeljah na prižnici pridigajo?

Matevž: Zato, ker prižnica na njih ne more. (Smeh, vrisk)

Hahn Tomaž: Tako, ta bo pa prava. (Bošte in Boštetka ji stopita, praznična ob stran)

Jerica (stopi med vrata z vencem na glavi.): Oče, mati! Nikar ne zamerita, če sem vaj ju kaj žalila in nisem ubogala pa odpustita mi.

Boštetka: Veš da, veš da! Samo nikar ne pozabi na' naju. (Jo poljubljuje jokaje.)

Bošte (Pavletu, ki je pristopil): Vzemi jo, Pavle in rad jo imej. Jerica to zasluži.

Pavle: Bom oče, pa hvala za njo. Ne bo vas treba biti sram zeta.

Prejšnji, Pečka s hčerkičama, France, Joško Milko

Pečka (v salonski obleki s trdim klobukom, za vsako roko vošč hčerkičo, stopi k Pavletu in Jerici): Gospod Pavle, zahvaljujem se vam za povabilo na vašo svatbo in oprostite, da sem pripeljal s seboj svoji hčerkiči, da bosta videli to slavnost. Študentje so mi pravili, da so povabljeni tudi oni. Tam na vašem domu sem spravil nekaj, vam za spomin. Lepo Gasparijeve slike, predstavljajo čisto ono planino gori. Pred vsem vama pa želim mnogo sreče! Veste na sliki sta ovekovečeni tudi Neža in Jerica, ko kuhata žgance.

Matevž: A, to ni namslano, kako pečeta belega, planinskega zajca.

Pečka: Ne, ne, tega pa se ni moglo napraviti, ker se takele od zgoraj doli ne da slikati. (Pokaže).

Matevž: Še hodite na lov?

Pečka: Ne več.

Matevž: Zakaj ne?

Pečka: Moja gospa soproga več ne dovoli radi klobuka.

France, Joško in Milko (stopijo k Pavletu in Jerici): Hvala za povabilo in tu priznanje za čin, da ste ga (kaže na Milka) rešili smrti. (mu da rolo, v kateri je videti nekaka diploma.

Milko (hoši ob palici): Vse življenje bom vaš dolžnik in tudi moji starši. Želimo vam oni in jaz mnogo sreče k današnjemu dnevu in za vse življenje.

Pavle: Hvala, hvala! Kako pa je z vami?

Milko: Popolnoma dober še nisem,boljšuje se mi pa in upam, da pojdem spet kmalu na planine.

Tomaž: Ali v skale nikar, že veš, fant!

France: Ali vam smemo zapeti ^uplaninsko?

Glasovi: Le, le!

Dijaki: Tercet: Planine so lepe, gor rožice sveté
se kuhajo žganci, ki fino diše,
je mleka in masla in sira na kup
pa čistega zraka, kar se ti ga ljub.
Živele planine, naš svobodni dom,
nikol; oj nikol vas pozabil ne bom.

Ples, ki ga plešeta France in Joško z Pečkovima deklicama.

Pečka: Hodijo skupaj v plesno šolo. (Fotografira.)

Matevž (po plesu): Zdaj pa še mi eno na vrh!

Zbor: Kako je lepo na deželi..... (Mi naj drugje.)

Po zboru ples vseh, razum Pavleta, Jerice in staršev.

Polona (je prišla že preoblečena in privleče Tomaža, da plešeta.)

Jerica (je vrgla denar, otroci se pulijo zanj.)

Po plesu godba zaigra koračnico, spreved se formira in vsi svatje odidejo. Ostaneta samo Tomaž in Polona.

Polona: No Tomaž, pogledaj, samo življenje, življenje! Ali se še čutiš podčlanega in misliš na smrt?

Tomaž: Spet nič več, Polona. Še pojdem v planino, se! (Zadrs.)